

BUNKER MUSEUM

TERSCHELLING

Jaarverslag 2025

INHOUDSOPGAVE

2	1. Voorwoord
3	2. Doelstelling
4	3. Samenvatting 2024
38	4. Schenkingen & Aankopen
42	5. Vooruitblik 2025

1.

VOORWOORD

In dit jaarverslag 2025 van Stichting Bunkerbehoud Terschelling vindt u de doelstelling van de Stichting. Tevens geven wij u een inkijk in de ontwikkelingen van het afgelopen jaar zoals: een overzicht van de werkzaamheden en gebeurtenissen op de Tigerstelling.

Vervolgens geven wij een overzicht van aankopen, aanwinsten en schenkingen aan het museum in het kader van de collectie.

Als laatste geven wij alvast een vooruitblik op 2026.

2.

DOELSTELLING

De doelstellingen van de Stichting Bunkerbehoud Terschelling zijn vastgelegd in de oprichtingsakte. Deze doelstellingen zijn

- a. Het behoud van het erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog op Terschelling;
- b. Het restaureren en/of schoonmaken van bunkers;
- c. Het exploiteren van erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog;
- d. Het verzamelen van informatie over bunkers en het geven van informatie over dit onderwerp aan belangstellenden;
- e. Het in overleg treden met overheden en particulieren tot behoud van bestaande bunkers;
- f. Het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
- g. Het verder ontwikkelen en implementeren van het collectiebeheer

3. SAMENVATTING 2025

Januari 2025

Weer een nieuw jaar en wat voor een spannend jaar gaat dit worden? Het museum is vanaf dit weekend t.n.o. gesloten i.v.m. een verbouwing en het vernieuwen van de complete expositie. Voor alle spullen die na de verbouwing weer terugkomen hebben we een opslagcontainer gehuurd. Dit had nog wel wat voeten in de aarde. Het had s

'nachts gevroren, dus de weg naar boven was mooi glad. Op de foto staat de container op een aanhanger, maar dat ging zo niet lukken. Uiteindelijk is hij van de aanhanger gehaald en achteruit de helling opgereden. Een mooi stukje kunstrijden met een container.

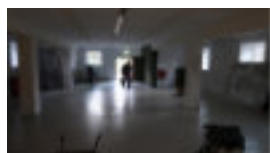
Intussen wordt de kabelsleuf voor de accu's die in de Berghof komen te hangen, strak afgewerkt.

Bij de G68 wordt nog steeds een hoop zand verzet. Je begrijpt af en toe niet waar het weg komt. Ondertussen is de ontmanteling van het Bezoekerscentrum begonnen. Er wordt begonnen met alle apparatuur uit de balie te verwijderen.....

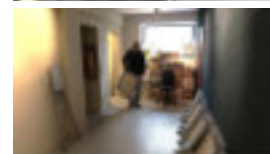
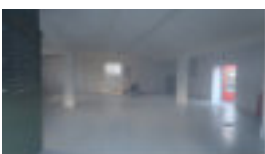
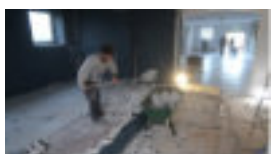
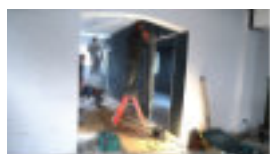

.....en een week later gaan we met een ploeg vrijwilligers beginnen met het leeghalen van het Bezoekerscentrum.

Een hoop spullen van het Bezoekerscentrum gaan in een container en deze wordt tijdens de verbouwing warm en droog opgeslagen. In korte tijd wordt het Bezoekerscentrum compleet leeggehaald. Wat een hoop spullen komen eruit.

En als dan zo'n beetje alles eruit is, dan heb je een leeg Bezoekerscentrum.

Het is nu de tijd voor de aannemer die gelijk aan de slag gaat. De eerste muur gaat er met grof geweld uit. En na dit breekwerk is het Bezoekerscentrum gevuld met stof.

Aan het eind van deze week was het tijd voor de nieuwjaarsborrel. Deze keer werd een prima locatie gevonden in café de Vijfpoort. Er was gezorgd voor heerlijke hapjes, drankjes, gebakken wijting en schar. Het was een groot succes.

S' avonds een vent, s' morgens een vent. Dus de volgende morgen gewoon weer om 9.00 uur op de stelling aan het werk.

De G54 is nu tijdens de verbouwing van het Bezoekerscentrum omgetoverd tot koffiebonker voor de vrijwilligers en dus rookt de schoorsteen naar hartenlust.

De kelder bij het Bezoekerscentrum waar alle leidingen en bedrading naar binnengaat wordt voorzien van een afdekplaat. Als er wat mee is, dan kunnen we er makkelijk bij. Dat kunnen we ook weer afvinken.

Deze week verscheen er in het Duitse magazine "Flugzeug Classic" een prachtig artikel over de historie van de Udet Boje van de hand van Christian König. Daarin ook veel aandacht voor de restauratie van het enig nog bestaande exemplaar. En dit exemplaar staat toevallig op de Tigerstelling op Terschelling. Het blad verschijnt o.a. in de UK, Zweden en Duitsland. Een mooi stukje internationale promotie voor het Bunkermuseum.

Omroep Fryslân is bezig om een documentaire te maken over musea die bezig zijn met vernieuwingen e.d. Ze gaan o.a. een kijkje nemen bij scheepswerf Talsma in Franeker waar de Wurzburg radar wordt gerestaureerd. Onze voorzitter wordt ook nog even geïnterviewd. Het heeft zelfs de landelijke pers gehaald.

Intussen wordt er hard gewerkt in het Bezoekerscentrum. Er worden, voordat de wanden en plafond worden afgewerkt, nieuwe kabels en leidingen getrokken onder leiding van André.

Hille heeft bij duikteam Ecuador een bommenklem van een vliegtuig "opgedoken". Afkomstig uit het IJsselmeer. Die krijgt een plekje in de vliegtuigcrashbunker.

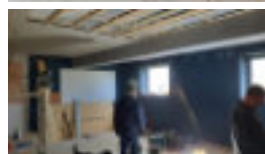
Ook al zijn we gesloten, er wordt wel gezorgd dat het terrein er netjes uit blijft zien. Er worden verschillende paden opnieuw van een nieuwe laag snippers voorzien.

De afdeling Bunkerbosbeheer heeft nog volop onderhoudswerk boven bij het Freyaplak.

Ook weer een update over het sloop en opbouwwerk in het Bezoekerscentrum. Gipswanden- en plafonds, leidingen, sausrollers, kabeltrekkers, plamuren, wanden klaar maken voor stucwerk, kozijnen, metselwerk. Eén en al drukte op de werkvloer. Er wordt vandaag nog een stuk muur uitgebroken, het nodige sloopmateriaal opgeruimd en stucwerk voorbereid, gelukkig met veel hulp van onze studenten van de Zeevaartschool.

Martin heeft vandaag de ladder die in de Udet Boje komt geschilderd. Een prachtig stukje werk.

Marijn, de zeevaartschoolstudent gaat ons voor een halfjaar verlaten. Hij gaat tijdens zijn stage, de komende maanden de wereldzeeën bevaren. Een wens van Marijn was om een rondje met de Mehari van Frans te maken. Een wens die we natuurlijk hebben vervuld.

Er komt geen eind aan de hoeveelheid zand, puin en gas dat uit de G68 komt. De mayonaise emmers komen ook weer van pas.

Jaap komt nog met een bijzonder stukje metaal, afkomstig van de Wasserman Schwer radar. Bij het opblazen van de radartoren werd het weggeslingerd en kwam terecht op de schoot van een inwoner in het dorp West-Terschelling. We gaan kijken of we dit kunnen laten zien in de nieuwe expositie.

Februari 2025

Er is weer heel wat gedaan in het bezoekerscentrum. De wanden en de muren in de expositieruimte zijn gewit.

En de stukadoor is bezig de wanden en plafonds in de achterste ruimte af te werken.

De toiletten zijn betegeld.

Het schuren van de vloer is nog wel een ding. De vloer moet gesaneerd worden, wat betekent dat de toplaag er helemaal af moet. Er is zelfs een machine van de wal gekomen, maar dat is zelfs niet genoeg.

In de G65, de Küver 424, worden er nieuwe vitrines geplaatst. Die kunnen weer gevuld worden met van alles en nog wat.

Uit de eindeloze hoeveelheid zand in de G68 komt weer het nodige, soms ondefinieerbaar, tevoorschijn. Daartussen ook nog grote brokken kalkzand metselwerk.

En alhoewel we gesloten zijn, is er toch nog ruimte voor een rondleiding. Een groep van 20-25 personen komen ons museum bezoeken. Onze bekende oud EODD-er Frank "Boem" van Soestbergen komt belangstellend poolshoogte nemen wat er allemaal gebeurt.

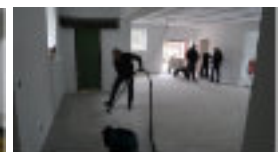
Deze week dan eindelijk weer een wit tapijt op de Tigerstelling. Ziet er altijd weer prachtig uit. Het lijkt wel een kerstkaart.

Ondertussen wordt er nog hard gewerkt in het Bezoekerscentrum. De wanden en plafonds van de achterste ruimtes, zijn aan de beurt om gewit te worden. Het is binnen net zo wit als buiten.

De vloer blijft een zorgenkindje. Er is met grof geschut aan de vloer gewerkt, om de toplaag te verwijderen. Dit ging gepaard met een hoop stof.

Komende week komt het bedrijf die de nieuwe gaat leggen, dus het hele Bezoekerscentrum moet leeg en stofvrij worden gemaakt. Tijdens deze operatie, kunnen we 14 dagen het Bezoekerscentrum niet betreden.

In het jaarverslag van 2024 hadden we gemeld dat de Wurzburgradar waarschijnlijk aan het eind van 2024 naar de Tigerstelling zou worden getransporteerd. Dit hebben we niet gehaald. Scheepswerf Talsma is nog bezig met de restauratie. Op dit moment wordt de cabine aangepakt. Als je weet in welke staat hij verkeerde, dan ziet hij er nu een stuk beter uit.

En deze dag nog een laatste blik in het lege BC. Het lijkt wel een balzaal. We zijn heel benieuwd hoe het over 14 dagen uitziet.

Met de verbouwing van het bezoekerscentrum zijn we beland in de volgende fase, de lavavloer moet erin. Laag voor laag werd de nieuwe coating aangebracht.

Als laatste wordt de vloer afgelakt om de vloer glad en ondoordringbaar te maken. Het is vanaf nu 5 dagen laten drogen En dit is het eindresultaat.

Er is door de Stichting weer een nieuw object aangekocht. Het gaat om een camera gemaakt door Siemens en diende aangesloten te worden op het Kommandogerät 40, de afstandsmeter. Het apparaat werd gebruikt in de zwaardere Flak geschutsofstellingen, zoals de 88mm Flak en 10,5cm Flak. Een bijzondere aanwinst.

Het terreinwerk gaat ook gewoon door. Wegonderhoud, diverse bunkers bevrijden van binnengewaaide bladeren, bosbeheer, er is altijd wat te doen.

Er worden nog steeds grote hoeveelheden zand bij de G 68 verzet. Met de Appeltaart worden enorme brokken beton en kalkzandsteen waarmee deuropeningen waren gebarricadeerd uit de bunker gehesen.

De eerste zonnestroomaccu wordt geplaatst in Bunker Berghof. Als ze allemaal hangen, dan hebben we voor de nachtelijke uren onze eigen stroomvoorraad.

De mannen van het bosbeheer hebben ervoor gezorgd dat we vanaf de uitkijkpost Paal 3 weer kunnen zien. Zo moet het er in WO2 ook ongeveer zo uit hebben gezien

Maart 2025

Er zijn deze week weer een aantal schenkingen binnengekomen t.w. een bijzonder kijkertje afkomstig van de Westbatterij, een armatuur van een lamp, een aantal hulzen die mogelijk iets te maken hebben met het schietincident nabij het Hoge Land en een zgn. Peilscheibe van een U-Boot.

Uit een van de bunkers die op dit moment wordt uitgegraven komt zelfs nog een stukje authentiek serviesgoed uit de zandhopen tevoorschijn.

Nu de nieuwe vloer in het Bezoekerscentrum is uitgehard, kunnen we weer aan de slag. Het profiel voor de glaswand naast het voormalige filmzaaltje werd geplaatst en de eerste spullen werden alweer het bezoekerscentrum in gesjouwd, te beginnen met de toiletspullen.

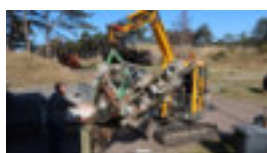
Vorige week werd de eerste accu geplaatst in de Berghof en deze week was het tijd voor de tweede. Nog vier te gaan.

In het bezoekerscentrum werden de nodige stappen gezet. Bernard schilderde diverse deuren en kozijnen. Veel van de verlichtingsrails zijn geïnstalleerd en langs de nieuwe vloer werden tigmeters aan rvs-plinten geplaatst.

Het werk aan de Wurzburg Riese radar in Franeker is in de volgende fase beland. Daar is op scheepswerf Talsma begonnen met het in elkaar passen en monteren van de verschillende onderdelen van de radar.

Wijbrand wist weer enkele mooie en bijzondere bodemvondsten te bemachtigen o.a. Duitse muntjes, en een porseleinen lampfitting.

Het landingsgestel van de Wellington wat bij de ingang van het Bezoekerscentrum staat is verplaatst naar de momententuin. De palen waar hij tegen gestut was, hadden het begeven.

De herinrichting van het Bezoekerscentrum gaat zijn laatste fase in. De interieurbouwers hebben afgelopen week een bult werk verzet. De contouren van de nieuwe inrichting beginnen langzaam duidelijk te worden. Kasten, vitrines, de balie en een tijdelijk met tekst zijn afgelopen week geplaatst. Het gaat nu snel. Onze huisschilder Bernard heeft ook menig uurtje doorgebracht met een kwast in zijn hand. Intussen wordt er door een aantal vrijwilligers aan het elektra gewerkt.

Intussen wordt er in Franeker ook niet stilgezeten. Daar zijn ze nog steeds bezig de radar in elkaar te zetten. Het huisje begint ook al vorm te krijgen.

Het is tijd om het snoeihout van de dennenbomen te versnipperen. Het plaatselijke loonbedrijf komt langs, om dit varkentje te wassen. Zo hebben we weer genoeg snippers voor alle paden op de stelling.

De loopgraaf achter de Bertha bunker wordt aangepakt zodat het er weer netjes uitziet.

De afgelopen week is er weer een hoop werk verzet in het Bezoekerscentrum. Zo op het eerste oog lijkt het wat ongeorganiseerd, maar langzaam vallen alle puzzelstukjes op zijn plaats.

De architect Babke Dekker en de grafisch ontwerper Nynke Visser zijn aanwezig om erop toe te zien dat alles op de juiste plaats komt.

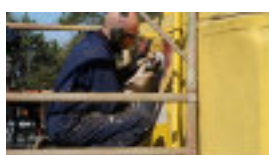

In het depot onderin de Bertha bunker is tijdelijk een kleine opnamestudio gemaakt. Een aantal vrijwilligers hadden zich aangemeld om teksten in te spreken bij de verhalen die straks te zien zijn in de nieuwe expositie. Bram van der Heide zorgt ervoor dat alles keurig wordt opgenomen.

In het terrein wordt ook nog het nodige werk verzet. Er vielen nog héél veel snippers weg te werken. Deze week is de fietsenstalling aan de beurt.

In de Berghof zijn alle zonneaccu's geplaatst en Hein zorgt voor de verbindingen. Nog even en we kunnen al die duurzame zonne-energie opslaan.

De laatste gaten in de Udetboje worden dichtgemaakt. Binnenkort maar eens gaan nadenken over de inrichting van deze bijzondere reddingsboei.

Tijdens graafwerkzaamheden in de G68 is een onbekende schacht ontdekt achter een muur. Het is nog onbekend wat het is, of waarvoor het diende en dat maakt het nog spannender.

Volgende week is de Fjoertoer weer op het eiland en dat betekent dat er voorbereidingen moet worden gemaakt met het verlichtingsplan. En dat is weer een klus voor Merel en Lasse. Wordt vast mooi en het levert weer prachtige plaatjes op. Volgende week meer hierover.

Gisteravond waren de jeugdige Fjoertoer lopers aan de beurt en zij kwamen ook weer over de stelling. Ze konden kijken naar de dansers op de Wache bunker en vervolgens via de lichtjes naar de bellenblaas machine.

Vanavond staat de grote Fjoertoer op het programma. Merel heeft alles uit de kast gehaald om de Tigerstelling weer fantastisch uit te lichten. Voordat de lopers over het terrein lopen wordt het nog wel even netjes gemaakt, ondanks dat het, wanneer de deelnemers langskomen, donker is.

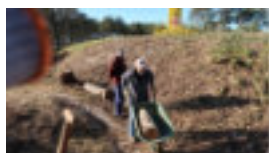
Het werk in het Bezoekerscentrum ligt even stil. Deze week is wel de glazen wand tussen de filmzaal en de studie erin gezet. Bernard is bezig de houten jaloezieën te schilderen.

April 2025

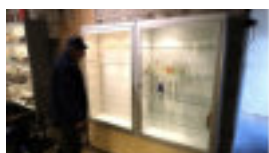
Vorige week was de Fjoertoeer en hier volgen een aantal foto's. De stelling was weer prachtig in de schijnwerpers gezet.

In het terrein wordt het nodige dode hout opgeruimd.

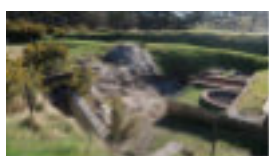

Alles wat niet in het Bezoekerscentrum hoort, wordt opgeruimd, want we zijn op het punt aangekomen dat er schoongemaakt kan worden. Betekent niet dat er niks gedaan wordt. In de toiletten worden de zeepdispensers, toiletrolhouders, prullenbakken e.d. opgehangen. Koen checkt de balieapparatuur en in de studieruimte is André bezig met allerlei kabels.

In G65 staat een nieuwe vitrine Schildersbedrijf Elzinga zorgde voor de glazen "legplanken" in de vitrine.

De loopgraaf van de Bertha naar de G65 is tegenwoordig gecamoufleerd. Het geeft een extra beleving aan dit loopgraaf.

De grondkering achter de G54 heeft zijn beste tijd gehad en moet dus worden vervangen.

De afgelopen week is het Bezoekerscentrum schoongemaakt, de opslagcontainer is teruggebracht en leeggehaald.

De buitendeuren krijgen een nieuwe lik verf.

De komende week wordt de expositie verder afgemaakt. De voorwerpen die we willen laten zien, worden in de verschillende vitrines gezet. We gaan het weekend van de Pasen weer open en we hebben nog wel het een en ander te doen. Volgende week wordt, voordat we opengaan, de vloer schoongemaakt.

Door het mooie weer krijgen de vrijwilligers de lentekriebels, en dus moet het terrasmeubilair uit de winteropslag gehaald. Een heel spektakel.

Een aanvulling op de bunkerbibliotheek is deze week afkomstig van Christian König. Van deze auteur die onlangs een artikel over de Udetboje in het Duitse magazine "Flugzeug Classic" publiceerde, ontvingen we nog een tweetal boekwerken van zijn hand. Een boek over het Duitse luchtafweergeschut, "Flak". Op Terschelling stonden verschillende kalibers van het Flak geschut opgesteld, o.a. de 20 mm, de 88 mm en de 105 mm versie. De andere uitgave betreft de historie van de III. Gruppe/ Nachtjagdgeschwader 1. Beide uitgaven bevatten veel info en fotomateriaal.

Wesley gaat op zoek naar de achter uitgang van de G 68 en stuit al snel op een enorme klomp beton. Mogelijk één van de keermuren van de trap.

De nieuwe grondkering achter de G54 schiet al aardig op. Dat ziet er straks, als het nieuwe seizoen begint, weer netjes uit.

Een keer in de zoveel tijd komen onze collega's van het Bunkermuseum Schlei op Schiermonnikoog een bezoek brengen aan onze stelling. Ze hebben gelijk een kijkje genomen in het Bezoekerscentrum. Ze waren onder de indruk.

En voor het eerst dit seizoen konden de vrijwilligers weer buiten koffiedrinken. Heerlijk!

Zaterdag 19 april is het zover, we gaan weer open. Om 12.00 uur hopen we onze eerste gasten te mogen ontvangen. We zijn heel benieuwd naar de reacties. Maar voor het zover is, moeten er nog wat dingen worden opgeruimd en de klusjes worden afgerond. Boven de tafels wordt de laatste hand gelegd aan de verlichting en in de vergader/studieruimte wordt gekeken of de shutters goed gemonteerd zijn. Bunker G54 is weer startklaar gemaakt voor de ontvangst van excursiegangers.

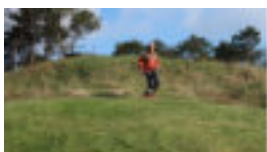

De zaterdagploeg komt, voordat de eerste bezoekers komen, poolshoogte nemen hoe alles er uitziet.

Het is de laatste week groeizaam weer geweest, dus het is weer tijd om te maaien.

De Paasdagen zijn prima verlopen. We hebben veel bezoekers mogen ontvangen. Er waren nog wel wat opstartproblemen, maar met de hulp van iedereen was het een goed begin. De bezoekers waren zeer positief over de nieuwe expositie en zij namen de dingen die nog niet goed verliepen op de koop toe.

In het terrein wordt alweer volop gemaaid. Overal op de stelling hoor je maaigeluiden.

De ledikanten in de officiersbunker worden vervangen door nieuwe exemplaren.

Er wordt weer de nodige grond verzet uit de 68. De bodem van de kamer is in zicht. Er wordt nog een naam ontdekt uit een ver verleden, ingekrast in de stuc laag. "Willem" is herkenbaar maar dan wordt het lastig.

Hille pakt weer een behoorlijk roestige klus op. Deze gigantische kabelmof wordt flink onderhanden genomen met de naaldbikhamer en hij kan straks zo weer hergebruikt worden.

De grondkering bij de G54 is ondertussen geheel vernieuwd en zit er strak in, kan weer jaren mee.

Van Vincent Zwart ontvingen we een bijzondere aluminium emmer, gevonden op de Oostbatterij.

Mei 2025

Dit weekend staat in het teken van herdenken. Herdenken van alle oorlogsslachtoffers. Dat maakt het ook een bijzonder herdenkingsjaar. Eind mei a.s. staan we in het Bunkermuseum stil bij de bevrijding 80 jaar geleden op 29 mei 1945 van het eiland. 30 mei 1945 werd de bevrijding gevierd op Terschelling. Op 31 mei zal ook de nieuwe expositie in het Bezoekerscentrum officieel worden geopend. Op de begraafplaats bij de oorlogsgraven staat zoals elk jaar weer een bloemenhulde ter nagedachtenis aan de oorlogsslachtoffers, neergezet door alle eilander adoptanten van de oorlogsgraven en zijn we morgen om 20.00 uur ook op die plek, aan de Longway, met elkaar 2 minuten stil.

Bij de Hercules motor van de Britse Wellington bommenwerper op de stelling, staat inmiddels een mooi boeket ter nagedachtenis en uit respect aan alle slachtoffers uit de oorlogsjaren.

De herstelde grondkering bij de G54 is netjes afgewerkt.....

.....en versperringspalen, zgn. "Moffenpaaltjes" worden weer netjes recht gezet.

Onder grote belangstelling werd de 4-mei herdenking op de oorlogsbegraafplaats afgelopen zondag gehouden. Het lijkt of er elk jaar meer belangstelling voor is, en dat is mooi en belangrijk.

Het was dit jaar heel bijzonder om twee nabestaanden van Sgt. Air Bomber Leonard

William Smith bij het Bunkermuseum te mogen ontmoeten en het werk van de vrijwilligersgroep te kunnen laten zien. Smith is in juli 1943 met zijn Wellington in de Noordzee neergekomen ter hoogte van Katwijk. Zijn stoffelijk overschot is op Terschelling begraven, hij werd slechts 21 jaar.

Er werd deze week weer veel werk verzet in het terrein. De bramenstruiken worden aangepakt en de wildernis bij de Zeeliedenbunker gaat de terreinploeg te lijf.

In de Zeeliedenbunker wordt in de vitrine waar het model van U-boot staat een originele Peilscheibe, en een voeler/ontsteker van een Engelse zeemijn bij geplaatst. Weer een mooie aanvulling in deze expositie.

Op de Udetboje worden de grijpstangen aan de buitenzijde geplaatst.

Er worden voorbereidingen gedaan voor de plaatsing van de lichtbak/grondkering voor de ramen van de G67. Een behoorlijke diepte waar dus ook héél veel massa aan grond valt tegen te houden.

De accu's voor de zonnestroomopslag zijn haast operationeel. Het is een beste klus om het allemaal op de juiste wijze aan te sluiten. Maar dat komt goed.

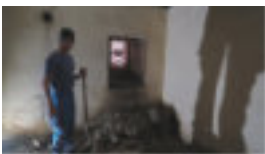
Deze week is er weer nieuws uit Franeker. Bij scheepswerf Talsma worden hele stukken van de Würzburg Riese radar in elkaar gepast. Op 3 juni wordt de schotel aan de draagarmen bevestigd. De stelstangen voor de schotel, waarvan er nog een origineel exemplaar op de stelling is gevonden, liggen klaar om gemonteerd te worden.

De contouren van de lichtbak bij de G67 beginnen zichtbaar te worden.

De toegangsborden moeten uit de grond worden getrokken om vervangen te worden door borden met de nieuwe huisstijl.

Het bord wat we vorig jaar van de mannen van de Kroontjesbunker uit Huisduinen hebben gekregen, krijgt een plaatsje op de stelling.

Het slaapvertrek van de G68 is eindelijk leeggeschept. Was een beste klus.

De zonneaccu's zijn geïnstalleerd en worden geupdate. Binnenkort slaan we onze eigen stroomvoorraad op.

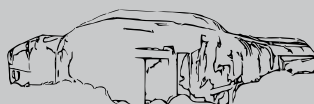

Donderdag 29 mei, de dag dat Terschelling 80 jaar geleden werd bevrijd, komen er ca. 30 oude legervoertuigen van Keep Them Rolling naar Terschelling om de festiviteiten luister bij te zetten. Op het groepen terrein van Staatsbosbeheer maken ze bivak.

Nast het Bezoekerscentrum wordt een tent opgezet door de firma van Kammen en een aantal vrijwilligers van de Stichting. Deze wordt gebruikt tijdens de officiële opening op zaterdag 31 mei. Het is een loei van een tent.

Vrijdag 30 mei, de dag dat Terschelling 80 jaar geleden de bevrijding vierde, stond er een rondrit met de legervoertuigen op het programma. Onder grote belangstelling van eilanders en badgasten reden de 30 voertuigen over het eiland. Overal langs de route hing de Nederlandse driekleur in top en de Buren van Terschelling hadden de straten versierd. Het weer speelde ook mee. Het was een feest!

De bewoners van zorginstelling de Stilen kregen ook de gelegenheid om een aantal voertuigen te bekijken. Onder de klanken van Vera Lynn zaten ze er helemaal klaar voor.

Zaterdag 31 mei is het eindelijk zover. Na 3 jaar plannen maken, praten, brainstormen gaan we vandaag de nieuwe expositie in het Bezoekerscentrum officieel openen. Voor de opening worden alle voertuigen van Keep Them Rolling op de Tigerstelling opgesteld. Een prachtig gezicht.

De klapprozen op de stelling staan in volle bloei, dus dat maakt het extra mooi.

Om ca. 12.00 worden de alle genodigden en vrijwilligers ontvangen met een lunch, verzorgd door onze huisleverancier Ria van 't Lokaal die zoals gebruikelijk weer iets lekkers voor ons had gemaakt.

Om ca. 13.00 uur begon het officiële gedeelte met een aantal sprekers. Onze vrijwilliger Jan Haringa was de ceremoniemeester die alle sprekers aan elkaar sprak. Onze voorzitter Jort Spanjer beet het spits af. Hij vertelde waar we vandaan kwamen en waar we nu stonden. Vervolgens kwam Eva Hage (historicus) aan het woord die het proces van het project toelichtte.

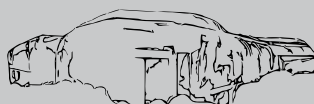
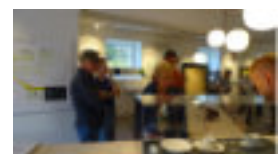
Daarna was het beurt aan Rob de Wijk die in zijn toespraak een actuele dimensie aan het programma bracht. Hij sprak over geopolitieke spanningen en hybride oorlogsvoering en de lessen die we kunnen trekken uit de geschiedenis van de Tigerstelling.

We wilden ook tijdens de officiële opening een verhaal laten horen over een gebeurtenis op Terschelling tijdens de Tweede Wereldoorlog. Joris Stok, die mee had gedaan aan de Nationale Voorleeswedstrijd, vertelde een verhaal geschreven door Loes Dijk. Heel indrukwekkend.

De laatste spreker was de commissaris van de Koning van Friesland dhr. Arno Brok, die sprak over de band tussen Friesland en Terschelling. Hij riep de jonge generatie op om de verhalen levend te houden. Dhr. Brok had ook de eer om de officiële openingshandeling te verrichten. Samen met een aantal kinderen hees hij de vlag met het nieuwe logo van het Bunkermuseum.

Na het hijsen van de vlag kreeg iedereen de gelegenheid om de nieuwe expositie in het Bezoekerscentrum te bekijken en een rondje te maken over de stelling. Daar stonden ook alle voertuigen Keep Them Rolling opgesteld.

Het was een fantastische dag met allemaal blije en enthousiaste mensen. En dat kwam ook mede door het prachtige weer. S 'avonds hadden we voor de vrijwilligers en de deelnemers van Keep Them Rolling een BBQ georganiseerd.

De volgende dag, zondag 1 juni was het tijd om afscheid te nemen van Keep Them Rolling en zij werden door Bas en Klaske, die alle dagen de colonne met hun motoren hadden begeleid, weer naar de boot gebracht. Dit was de afsluiting van een zeer geslaagd weekend.

Juni 2025

Zondag 1 juni was de afsluiter van dit bijzondere weekend. 's Middags was de Tigerstelling opengesteld voor publiek. De bezoekers konden de nieuwe expositie in het Bezoekerscentrum bezichtigen en waren de deuren van alle bunkers opengezet, zodat de bezoekers deze van binnen konden bekijken. Er waren bij iedere bunker vrijwilligers aanwezig om eventueel uitleg te geven. Er was heel veel belangstelling waaronder heel veel eilanders.

Maandag 2 juni waren er weer een aantal vrijwilligers vroeg uit de veren om samen met het tentenverhuurbedrijf de tent af te breken. De laatste zaken werden opgeruimd en dan kunnen we weer terug naar normaal.

De activiteiten rond 80 jaar bevrijding en de officiële opening zitten erop. En deze week weer gewoon aan de bak. Bij scheepswerf Talsma in Franeker stond iets belangrijks te gebeuren. De schotel van de Würzburg -Riese radar werd op de draagarmen geplaatst. Wat een indrukwekkende constructie.

De volgende stap is dat de schotel weer gedemonteerd wordt en dat deze zo snel mogelijk naar Terschelling komt waar hij op de Tigerstelling voorlopig droog kan worden opgeslagen. De rest van de radar wordt in Franeker gezandstraald en in de menie gezet. Daarna kan alles naar Terschelling worden vervoerd, waar wij hem zelf in de verf gaan zetten. Intussen zijn we druk bezig met het traject van vergunningverlening en niet geheel onbelangrijk, de fondsenwerving om alle kosten die met de terugplaatsing gepaard gaan te kunnen betalen. Een hele klus, maar we gaan ervoor. <https://omroepzilt.nl/.../oude-oorlogsradar-keert-terug.../>

Intussen wordt er op de stelling ook weer hard gewerkt. De lichtbak voor de G67 is vandaag ook weer flink opgeschoten.

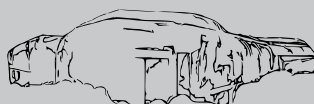
We kregen weer een object aangeboden en wel een originele munitiecontainer, geschonken door dhr. Renee Hilgers. Vanuit Vardø, een vriendschapsgemeente van Terschelling, naar de Tigerstelling.

Deze week was Michiel Thieme wederom op bezoek. Michiel is specialist in het ontwerpen van de kwikdampgelijkrichter. Een elektrisch apparaat voor het omzetten van wisselstroom naar gelijkstroom. Hij heeft een nieuw exemplaar geplaatst met een originele Duitse buis. Dit type gelijkrichter, uitgevonden in 1902 door de Amerikaan Peter Cooper Hewitt, werd vooral gebruikt voor het gelijkrichten van wisselstroom bij hoge elektrische spanningen en grote vermogens en om zo ook de zendapparatuur/ motoren van de Wassermann Schwer te draaien en van gelijkstroom te voorzien.

De grijpstangen van de Udetboje worden in de primer gezet.

Onze meester-schilder Bernard wordt in het zonnetje gezet. Als blijk van waardering voor al het schilderwerk en nog veel meer dat uit zijn handen komt krijgt hij het gouden veurblik met de gouden kwasten. Je hebt het verdient Bernard.

De garage moet worden vrijgemaakt, want volgende week komt de schotel van de Wurzburg-Riese naar de stelling. En die moet voorlopig droog worden opgeslagen.

In de Zeeliedenbunker gaan we binnenkort dataloggers installeren, om te monitoren wat er klimatologisch in deze bunker gebeurt. Maar voordat dat dit gebeurt, moet hij eerst waterdicht gemaakt worden. Bernard is de schoorsteen van deze bunker aan het afkappen. Deze moet opnieuw worden opgemetseld en hopelijk is het dan gedaan met de lekkage bij de watertankruimte die er onder zit.

De lichtbak/grondkering voor de ramen van de G67 zit erin. De grond moet nog aangevuld worden en dan ziet het er weer prachtig uit.

De G22, de bunker met de langste trap wordt nog een stukje veiliger gemaakt. Een beetje prikkeldraad en wat "Moffenpaaltjes" en het is opgelost.

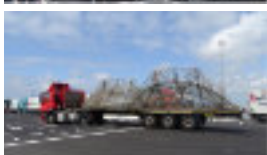
Het onderstel van het Flakkanon, wat wij in bruikleen hebben van Stichting Bunkerbehoud Dordrecht, wordt getransporteerd richting de Sleutel bunker. Daar zal hij binnenkort worden geplaatst op deze Flak bunker.

Afgelopen week was het eindelijk zover. De schotel van de Wurzburg-Riese radar ging op overzees transport naar Terschelling. Twee opleggers waren ervoor nodig om het radaronderdeel (in stukken) te vervoeren, een indrukwekkend gezicht. Uiteindelijk is alles veilig en wel op de stelling aangekomen. De volgende stap is om de drie delen droog op te slaan.

De andere onderdelen als de draagconstructie en de bedieningscabine zijn nog bij scheepswerf Talsma in Franeker en moeten eerst gestraald worden en vervolgens in de menie worden gezet.

Zoals eerder gezegd wachten ons nog de nodige uitdagingen in het traject van vergunningverlening, schilderwerk, opbouw en vooral niet onbelangrijk, de fondsenwerving om alle kosten die met de terugplaatsing gepaard gaan te kunnen betalen. Er moet nog wel wat gebeuren.

Juli 2025

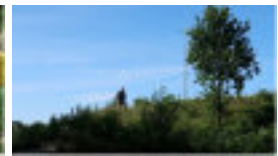
De drie delen van de schotel van de Wurzburgradar staan na veel gepuzzel in de garage.

Loes, een van onze vrijwilligers, kwam met een originele Duitse schenkan. Hij komt uit een huis in de Commanderstraat hier op Terschelling. De kan is nog in uitstekende conditie en is weer een mooie aanvulling op de museumcollectie.

Het noorden heeft nu ook zomervakantie, dus we verwachten vanaf nu weer extra drukte. De penningmeester zal blij zijn! Er is weer veel te doen in het terrein onderhoud. Vogelkers, onkruid, bramen moeten aangepakt worden en er is weer het nodige maaierwerk.

Bij de G61 is er werkoverleg. De lekkage aan de schoorsteen en de zijgevel moet worden hersteld. Het opmetselen van de schoorsteen zal het probleem als het goed is verhelpen.

De nieuwe stoelen voor het bezoekerscentrum zijn binnengekomen. De oude stoelen kunnen eruit en de nieuwe erin. De eerste indruk is prima.

De zomervakantie is dit weekend echt losgebarsten. Alle regio's hebben nu vakantie. Dus we hopen op een hoop drukte op de stelling deze zomervakantie. Maar dan moet de stelling er wel top uitzien. Eerst zijn wat zichtlijnen vanuit de grote loopgraaf hersteld, het groeide helemaal dicht daar dat is een stuk opgeknapt.

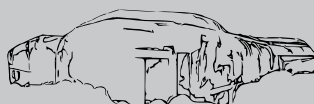

Het gaat ook wel eens een keer mis. Een spuitbus porschuim had een eigen wil en spatte uit elkaar met als gevolg dat het gereedschapsbord in de werkplaats van Johan onder de pur zat. Geen zorgen Johan, je werkplaats is weer om door een ringetje te halen.

De achteringang van de G68, komt steeds verder in het zicht. Er ligt nog wel een flink stuk beton in de weg. Daar moet volgende week de Appeltaart maar bij komen om die eruit te tillen.

Aan de lekkage in de G61 wordt ook hard gewerkt. Er worden wat extra betonverstevingen aangebracht en dan kan de schoorsteen er weer op.

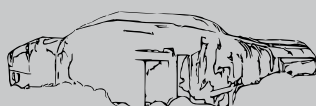
©René Oudshoorn

Vorig jaar ontving het Bunkermuseum een heel bijzondere aanvulling op haar collectie. Uit handen van de fam. van Brussel, regelmatige Terschelling bezoekers, mochten we een zogenaamde "Wolchow Stok" ontvangen. Uniek, door Duitse soldaten gemaakt houtsnijwerk waarin symboliek uit de oorlogsperiode is terug te vinden zoals vaak afbeeldingen van het ijzeren kruis en de Wehrmacht adelaar. Bijzonder is ook dat deze stok, door de vader van de heer van Brussel in dienst als vrijwilliger bij het Britse leger, is aangetroffen in de woning van de Duitse Rijkscommissaris in Nederland, Seyss-Inquart op landgoed Clingendael in Den Haag. In goed overleg met de schenker is besloten om de stok weer terug te brengen naar de oorspronkelijke locatie. Onze secretaris heeft de stok de afgelopen week naar Den Haag gebracht, waar dhr. van Brussel hem heeft overgedragen aan het Atlantikwall Museum in Den Haag. De Telegraaf heeft hier verslag over gedaan.

Afgelopen week kwamen er weer wat onderdelen van de Wurzburg radar naar de stelling. Dit keer ging het o.a. om het huisje, de draagarmen en het bordes. Alles netjes in de menie.

Het is ook weer tijd voor wat terreinonderhoud. Een aantal vrijwilligers gaat met de bosmaaier het hoge gras te lijf.

Augustus 2025

Ons gereedschap is deze week aangevuld met een nieuwe multi-elektrische bosmaaier, heggenschaar, snoeischaar, kettingzaag met ultra lange arm. Zo kunnen we ook op hoogte aan de slag.

Bij de Wache bunker staat sinds deze week een prachtig wachthuisje. De afgelopen winter/voorjaar heeft onze vrijwilliger Jacob dit authentiek en vakkundig nagebouwd.

De zomereditie van de Veldpost is gedrukt. Koen heeft er weer een mooie uitgave van gemaakt. Vrienden en sponsors krijgen hem per e-mail of post en voor andere belangstellenden is de Veldpost verkrijgbaar in het bezoekerscentrum.

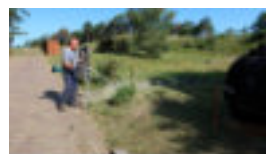
De vakantie is echt losgebarsten. Je kunt wel merken dat er tijdens de officiële opening van de nieuwe expositie in het Bezoekerscentrum veel media-aandacht is geweest. Het is heel druk met allemaal enthousiaste bezoekers op de stelling.

Tijdens de vakantieperiode krijgen we ook elk jaar verzoeken binnen van badgasten die tijdens hun vakantie willen komen helpen. We vinden dat prachtig en ze zijn dan ook van harte welkom. Het mooiste klusje wat je ze kan laten doen, is natuurlijk meehelpen met het uitgraven van een bunker.

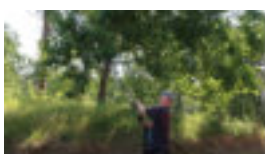
Hein en Bernard zijn nog druk bezig met het waterdicht maken van de westgevel van de G61.

Met dat groeizame weer groeit het gras en onkruid als een malle. Dus dat is een mooie klus voor Peter en Frans

Het onkruid tussen de klinkers wordt aangepakt door Arjan, onze trouwe badgast. Er is op het pad naar de Bertha en bij de ingang van deze bunker geen sprietje meer te zien.

In de G18, de bunker waar de paravanen komen te staan is André druk bezig met stroom en data.

De snoeizaag met de lange arm, die we onlangs hebben aangeschaft, haalt Klaas heel wat ondergroei onder de karakteristieke eiken vandaan. Hij heeft nu weer een prachtige vorm.

Van Christian Koenig uit Duitsland ontvingen we de originele tekst van Dienstvoorschriften voor het Bouwtoezicht van het Duitse Reichsluftfahrtministerium (Generalluftzeugmeister, Ernst Udet) Een soort kwaliteitshandboek voor ontwikkeling, testen en verstrekken van al het materiaal van de Duitse Luftwaffe, waaronder de Udet Boje. Die kan mooi bij alle documentatie over de Udetboje.

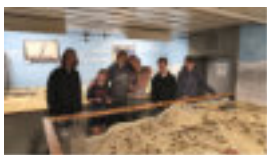
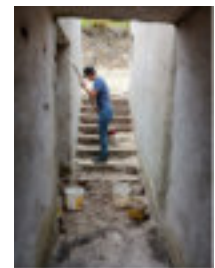
Arjan is ook nog steeds van de partij, dus samen met Merel en Vincent pakken zij het onkruidprobleem aan op het terras voor de Berghof. Arjan is daarna niet meer te stoppen en gaat het onkruid te lijf bij de G54 en de officieren bunker.

We hebben weer een lading hotsnippers binnengekregen, dus de paden en loopgraven worden weer netjes opgevuld.

Bij de G61 leggen Hein en Bernard in de strijd tegen het water een drainage aan. We hopen als dit allemaal klaar is, we van het vochtprobleem af zijn.

We hebben de afgelopen tijd een aantal pittige regenbuien gehad en daardoor is de G67 weer met een verse lading zand volgelopen. Jan en Wesley hebben er weer een beste kluij aan om dat weer te verwijderen.

De schoolvakanties lopen ten einde, maar het is heel druk op de stelling. Een aantal deelnemers aan het Jeugd-Natuur en Milieukamp waren deze week op de Tigerstelling om een steentje bij te dragen.

Er was weer een nieuwe lading houtsnippers afgeleverd op de stelling en een groot deel ervan vond alweer een weg naar de paden en loopgraven.

De schoorstenen van de G61 worden door Hein en Bernard gerestaureerd.

Deze zaterdag zijn er aantal vrijwilligers druk bezig met vegen, snipperen en maaien.

Bij de Sleutel wordt de trap naar de bedding gerestaureerd. Het is nog niet helemaal klaar maar het ziet er nu al een stuk beter uit.

De lichtreclame bak met ons nieuwe logo die we van Architectenbureau Hofmeijer&Dekker na de herinrichting van het Bezoekerscentrum hebben gekregen, krijgt een plekje bij de ingang.

Hille heeft alle bunkerregistratienummers in het hoofd en voorziet de bunkers weer van een herkenbare aanduiding.

Lasse een van onze Zeevaartschoolstudenten gaat, en dat is toch voor ons wel heel jammer, zijn studie afronden aan de Zeevaartschool in Vlissingen. Een welbewuste en goeddoordachte keuze. We wensen hem daarbij heel veel succes toe en we gaan je zeker weer terugzien op de Tiger.

September 2025

De schoolvakanties zijn nu echt voorbij, maar het is nog volop zomer. Daarom gaat het maaien en snoeien gaat gewoon door. Ook het leggen van een nieuw snipperstapijt is weer aan de gang.

Ondertussen zit de trap naar de Sleutelbunker er haast in. Door het instabiele duinzand, blijft dit een aandachtspunt. Om het veilig te houden, moeten de verschillende trappen in de gaten worden gehouden.

Bij het leeggraven van de G68 bunker vindt Wesley nog een huls uit WO2. Een mooie vondst voor Wesley's collectie

In de opslagplaats van de Würzburg-Riese schotel wordt nog ruimte gevonden voor de draagarmen van de schotel. Wanneer het weer straks minder wordt, staan die tenminste droog.

Er wordt geprobeerd om nog wat kleine onderdelen van de radar in de garage te krijgen. Alle onderdelen van het smalspoor zijn verkocht, dus binnenkort wordt dit allemaal opgehaald en krijgen we ruimte in de werkplaats, zodat we het huisje van de radar daarin kwijt kunnen.

Afgelopen week is Bunker G30, door het Bureau Registratie Verdedigingswerken aangemerkt als "reinigingsgebouw" ofwel een waslokaal gesloopt. Het gebouw diende na de oorlog jarenlang als vakantie onderkomen, aanvankelijk voor medewerkers van de Waterleiding Friesland en was ook al lange tijd in particulier bezit. Binnenkort gaan ze beginnen met de bouw van een nieuwe vakantiewoning.

Een aantal onderdelen van de Würzburg radar die nog buiten liggen, moet droog opgeslagen worden. Er moet dus een constructie worden gebouwd. De tekening is klaar, dus binnenkort beginnen we met de bouw. Zo staan de onderdelen onder dak voordat de herfst losbarst.

Er ligt weer een bult houtsnippers op de stelling, dus dat moet zijn weg weer vinden in de looppaden en loopgraven. Er waren een aantal studenten van de Zeevaartschool aanwezig dus dat komt helemaal voor elkaar.

We hebben deze week weer een mooie aanvulling geschonken gekregen voor onze collectie. Deze komen uit de verzameling van de eilander familie de Beer. Een aantal bijzondere documenten en een fotoboek met prachtige foto's van Terschelling uit de periode begin mei 1945 t/m de bevrijding op 29 en 30 mei 1945 gemaakt door familie van Nanny de Beer. We gaan kijken of deze documenten en foto's een plek kunnen geven in de expositie.

Afgelopen week werd er met een kraan wat ruimte gemaakt bij de bunker G38. Daarna is er begonnen met maken van extra opslagruimte, die nodig is voor de onderdelen van Würzburg Riese radar die nog buiten staan.

De twee grote houtsnipperbulten zijn haast allemaal verdwenen in looppaden en loopgraven als vloerbedekking.

Peter neemt de wal aan de westkant van de Bertha stevig onder handen. Zolang we dit weer houden, zit er nog groei in het gras. Zal dus niet de laatste keer dit jaar zijn.

We hadden bezoek van onze bunkercollega's van het M219 Bunkermuseum uit Julianadorp. Met een groep vrijwilligers brengen zij de historie van twee imposante bunkers uit de

tweede wereldoorlog voor het voetlicht. Deze bunkers waren onderdeel van Batterij Zanddijk, een complex dat meerdere bunkers bevatte nabij Den Helder. Ze zijn daar bezig met twee, uitzonderlijke, en enorme geschutsbunkers die zouden worden uitgerust met het dubbelloops geschut van de Duitse slagkruiser Gneisenau.

Oktober 2025

Oktober is nog maar net begonnen, maar de eerste herfststorm hebben we al te pakken. De bomen zaten nog vol in het blad, maar alles wat dor is en los zit komt dan naar beneden.

Deze zaterdag stond in het teken van het verplaatsen van de loeizware onderdelen van de Würzburg Riese radar. Deze moeten z.s.m. droog opgeslagen worden. Met vele handen en vooral dankzij de inzet van onze jonge kraanmachinist, Niels, is alles keurig bij elkaar gezet.

Nu alles op zijn plek staat kunnen we binnenkort beginnen met het dichtmaken van deze opslag.

En we hebben nog een jonge vrijwilliger die iets heeft gehaald. Wesley heeft een certificering voor het werken met bosmaaiers. Complimenten Wes, gefeliciteerd!!

Voor het eerst na de zomer waren we helaas genoodzaakt om het bakje koffie binnen te nuttigen.

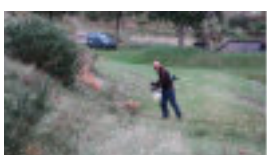
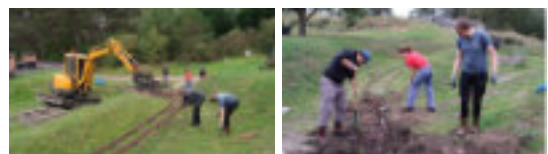

Het laatste van de houtsnipperbult wordt verdeeld over de paden en loopgraven boven op de stelling. Het lukt deze morgen niet om alles weg te werken, dus volgende week gewoon weer verder.

Er ontvallen ons wel eens vrijwilligers, maar we willen even stilstaan, dat we deze week nieuws uit Drylts kregen dat één van onze dierbare bunkervrienden, Ale de Jong, is overleden. Ale was, als vrijwilliger, jarenlang een vaste waarde voor onze club. Hij pakte elke klus aan of het nu om het uitruimen van de smerigste puinbunkers ging of het geven van een excursie. We gaan je missen Ale en dank voor alles wat je voor het Bunkermuseum hebt gedaan, in herinnering blijf je altijd bij ons op de stelling. Ons medeleven gaat uit naar Alida en familie, rust zacht.

Inmiddels is alles van het smalspoor verkocht aan een stichting. Het gaat om rails, wagonnetjes, locomotief, accu's en klein materiaal. We beginnen om de spoorrails die in het terrein liggen te verwijderen en dat is, omdat ze al wat jaren in de grond liggen, best wel een klus. We gaan alles op een plek verzamelen en wachten tot het wordt getransporteerd naar de nieuwe eigenaar.

Het talud tegen de Bertha wordt aangepakt met de bosmaaier en aan de andere kant wordt bij de west- en de noordgevel van de Bertha de braamstruiken verwijderd.

De plek waar de Freya heeft gestaan wordt voorzien van een nieuwe laag houtsnippers. Er zijn dit jaar behoorlijk wat kilo's van die snippers doorheen gegaan.

Eén van de pioniers van het Bunkermuseum, Hilbrand, brengt een bezoek aan de stelling, en niet alleen voor een bak koffie.

We hebben Eddy van der Noord (schrijver) uitgenodigd om samen met een aantal personen, waaronder Hilbrand, te komen praten. We hebben het voornemen om samen met Eddy een boek te maken over Terschelling in WO2. Het moet een boek worden met veel foto's. Eddy en wij zijn heel enthousiast. In november volgt er een tweede gesprek.

Piet Bakker van Trip-Hek was onlangs bezig bij de derde keet op het Scherm en vond weer een exemplaar van een paravaan. Hij heeft gelijk naar de stelling gebracht. Zo zie je maar, na een storm komt er nog steeds van alles tevoorschijn.

De oude spoorwegovergang bij de garage wordt, nadat het spoor is verwijderd, weer herstraat.

Er wordt druk gewerkt om de onderdelen van Würzburg radar droog op te slaan. Beetje bij beetje krijgt het vorm.

De laatste week merk je dat de herfst er aankomt en dat betekent, volop gevallen bladeren op de stelling.

Gelukkig hebben we een goede bladblazer. Het zijn niet alleen bladeren, en niet alleen in de bossen maar ook bij ons ligt het bezaaid met eikels. Op de garage van de stelling heb je nog nooit zoveel eikels bij elkaar gezien.

Vorige week hebben we de spoorrails verwijderd en om het weer een beetje netjes te maken, zaait Ronald de voormalige spoorbaan in met graszaad.

Met vele handen wordt de laatste snipperbult over de paden uitgerold, rond de Freya en rond de G 48, de G49 en de G50 ligt het er nu uitstekend bij.

De constructie waarin de onderdelen van de Würzburg tijdelijk moeten worden opgeslagen, krijgt vorm.

Merel, Renske en Koen doen hun best om een digitale speurtocht op touw te zetten. Waarschijnlijk moet er nog het één en ander gebeuren want na het vinden van de 1e bunker zijn ze spoorloos in het bos verdwenen.

Het was afgelopen week stormachtig weer op Terschelling. De herfstvakantiebezoekers hebben deze week wel heel veel weersvarianten mee kunnen maken. Achteraf viel het allemaal wel mee, op een afgebroken tak na en een tapijt van dennennaalden was er weinig aan de hand.

Door het regenachtige weer was het een prima moment om de binnenkant van de G54 (excursiebunker) aan te pakken. De ruimte werd gelijk voorzien van nieuwe stoelen.

In de G38 bunker staan nog veel onderdelen van het smalspoor. Omdat alles hiervan is verkocht wordt dit allemaal op pallets gezet. Het leverde een bezemschone ruimte op.

De ruimte waarin de onderdelen van de Wurzburg radar komen te staan vordert ook gestaag. De grote houtvoorraad komt nu mooi van pas.

Wie dacht dat wij op de Tigerstelling geen sinkhole konden hebben, die hebben het mis. Voor de Bertha is er spontaan een ontstaan en dat moet vanzelf gelijk gedicht worden. Een kruiwagentje zand erin en het is weer gefixt.

November 2025

We moesten het nog even stilhouden, maar vandaag mochten we het met iedereen delen. Het Bunkermuseum is als vertegenwoordiger van Friesland finalist voor de Erfgoedvrijwilligersprijs 2025.

Wat is de Erfgoedvrijwilligersprijs?

Monumenten, musea, archieven, historische genootschappen, ze draaien vaak voornamelijk op de kracht van vrijwilligers. Mensen die zich belangeloos met hart en ziel inzetten om het cultureel erfgoed in het Koninkrijk der Nederlanden in leven te houden en te ontsluiten voor het grote publiek. De erfgoedsector kan niet zonder deze toegewijde vrijwilligersteams. Om hen in het zonnetje te zetten, financieel te ondersteunen én om meer ruchtbaarheid aan de noodzaak van vrijwilligers in de erfgoedsector te geven, is in 2020 door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) de Erfgoedvrijwilligersprijs in het leven geroepen.

Deze week stond er groot onderhoud gepland voor de C 2000 antenne die achter het Bezoekerscentrum staat.

Deze zaterdag was het hondenweer dus tijd voor schoonmaakwerkzaamheden binnen. Er werd flink wat schoongemaakt en stof gezogen. Peter en Renske weten er wel raad mee.

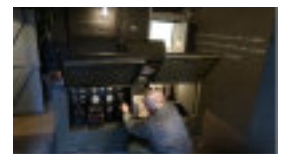

Binnen wordt hard gewerkt aan alle publiciteit rond onze nominatie want het brengt wel wat te weeg. Vandaag komt Peter aan het woord op Terschelling TV.

Wesley vindt ook nog een tekening op de muur van de G33, het lijkt zowaar op de Wasserman Schwer antenne, bijzonder.

Het is weer begin van de maand dus voor Frans is het een prima moment om het aggregaat van de Bertha weer eens te laten draaien.

De herfst is nu echt ingetreden en dat betekent ook een aantal mistige dagen. Ziet er altijd mysterieus uit en het geeft altijd mooie plaatjes.

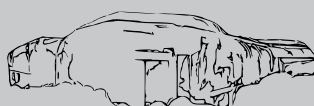
Maar mooie plaatjes of niet, het geeft ook weer de nodige rommel en dus moet er weer het nodige blad worden opgeruimd. Frans heeft weer heel wat dennennaalden te verwerken en werk om de oprit naar het parkeerterrein te fatsoeneren.

Het terrasmeubilair moet ook weer in de winterstalling.

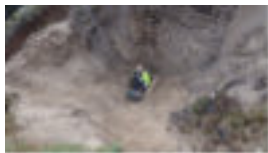
In de G68 maken Jan en Wesley ruimte voor de beton-obelisk om hem straks naar buiten te kunnen schuiven.

Merel en Vincent zijn met een delicaat werkje bezig en wel het voorzichtig en vooral zonder onverwachte bewegingen de maquette schoonmaken. Gelukkig is er bij het maken van de maquette hiermee rekening gehouden. Met een vernuftige constructie kan men vlak boven de hele maquette hangen, zodat je overal bij kan.

Als Bunkermuseum zijn we bezig met het maken van een fotoboek over Terschelling in de Tweede Wereldoorlog. Onlangs hebben we de eerste gesprekken gehad met de schrijver Eddy van der Noord en af en toe moeten we intern het hier even over hebben. Moet heel veel uit ons archief komen, vooral foto's.

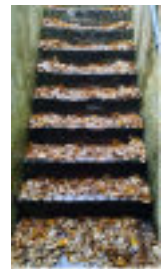

De doorvoer in de Levensmiddelenbunker G17 is uitgegraven. Zo kan een nieuwe doorvoer door een kraag van beton omhoog worden getrokken.

Deze week liet het zonnetje zich nog even zien, maar nu is het toch vooral grijs en grauw met een koude zuidooster op de stelling. Door de harde wind van de afgelopen week ligt er veel blad op de stelling, dus aan de gang maar weer om de boel een beetje te fatsoeneren.

De ombouw om de onderdelen van de radar krijgt ook al aardig vorm. Aan het eind van deze morgen ligt er al een flink afdekkleed op het dak.

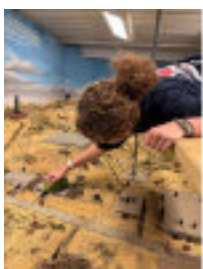

Bij de G17, de Levensmiddelenbunker, komt de nieuwe ontluichtingsdoorvoer nu ver boven N.A.P. boven het maaiveld uit. De ethyleen kabeldoorvoer wordt gerepareerd en daar moet de nodige warmte bij om de buis een beetje buigzaam te maken.

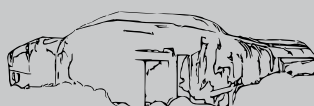
Nu de noordzijde naast de ingang nu zo goed als klaar is, is nu de zuidkant van de ingang aan de beurt. Daar wordt eerst een enorme partij oude boomwortels verwijderd om vervolgens weer een onmetelijk diep gat aan die kant te graven.

De G68 van Jan en Wesley had betrekkelijk weinig last van de enorme hoeveelheid water die gister naar beneden kwam en konden er weer de nodige mayo emmers met zand uitgehaald worden.

In de Berthabunker (commandobunker) wordt nog steeds hard gewerkt met het opruimen van de maquette en de resultaten van de schoonmaakbeurt zijn al heel duidelijk te zien.

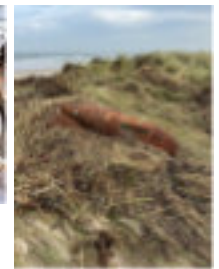

Afgelopen week hebben een aantal bestuursleden overleg gehad met vertegenwoordigers van Staatsbosbeheer. Een aantal keren per jaar hebben we overleg met de eigenaar van ons terrein om over de ontwikkelingen te praten. Een van de gespreksonderwerpen ging over om van de Tigerstelling een Rijksmonument te maken. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed wil, om het compleet te maken, de bunker waar de Wasserman op heeft gestaan op het Seinpaalduin op West ook als Rijksmonument toevoegen. Dit omdat de Wasserman heel belangrijk was voor de Tigerstelling in WO2. Binnenkort gaan we in die bunker kijken hoe het daar uitziet.

Bij scheepswerf Talsma in Franeker zijn de paravanen klaar voor transport naar Terschelling. Deze zijn de maanden grondig aangepakt en van roest ontdaan waardoor ze straks puntgaaf geëxposeerd kunnen worden. Paravanen worden gebruikt bij het opruimen van zeemijnen. Ze zijn meestal torpedo- of sigaarvormig en hol vanbinnen, hebben verstelbare roeren en vleugels. Ze worden door een schip gesleept en zijn soms voorzien van een schaar of messen om de kabels van verankerde zeemijnen door te knippen of te snijden, zodat ze boven komen drijven en onschadelijk kunnen worden gemaakt. Nog onlangs werd onze collectie uitgebreid met een paravaan gevonden op de Bosplaat, ze worden dus nog steeds gevonden.

Zoals al eerder vermeld is alles van het smalspoor verkocht. De onderdelen van het smalspoor worden verzameld en klaar gemaakt voor transport naar een nieuwe bestemming in het stoomcentrum Maldegem. De nieuwe eigenaren kwamen helemaal naar de Tiger om het materiaal verzendklaar te maken.

In de afgelopen maanden is er gewerkt aan de ontwikkeling van een interactieve GPS-game, waarmee je een gps-route loopt over het terrein van het Bunkermuseum en waarbij je verschillende spellen speelt, allemaal met een eigen thema gelinkt aan de bunkers ter plaatse. De route wordt in de app weergegeven. Deze GPS-game is speciaal gemaakt voor gezinnen en echtparen. Samenwerken en ontdekken staan centraal. Het spel geeft inhoudelijke en waardevolle koppeling en verdieping van de Bunkermuseum thema's.

Van Gerke Witteveen ontvingen we twee kledinghangers, gevonden in een loopgraaf op de Marjostelling. Hier gaan we een mooi plekje voor zoeken.

In de studieruimte van het Bezoekerscentrum vindt het tweede overleg plaats over de ontwikkeling van een nieuw fotoboek over de oorlogsjaren op Terschelling. Er is nog een hoop werk te verzetten, maar het begin is er.

Afgelopen week zijn ze bezig geweest met het opbouwen van de recreatiewoning op het terrein. Hiervoor was er een megakraan nodig. Er viel daarna heel wat te fatsoeneren op de stelling.

De voorbije dagen is alles van het smalspoor van het de stelling verdwenen en getransporteerd naar Museum Maldegem in België. Dit levert weer een hoop ruimte op in de garage, waar o.a. de locomotief en een accubak stond.

De fietsenstalling en diverse bunkers worden ook onderhanden genomen. Zo gaan we weer netjes de maand december in.

Bij de G68 worden de enorme betonplaat en betonstukken die in het verleden in de bunker waren gekieperd uit de bunker gehesen met een grote kraan bestuurd door Niels.

Afgelopen week heeft de gemeenteraad unaniem ingestemd met de vervolprocedure voor het plan om de Würzburg Radar weer terug te brengen op de stelling. Dit is goed nieuws, maar we zijn er nog niet. Het is nu zaak om subsidiebronnen aan te boren, om zodoende het benodigde geld bij elkaar te krijgen.

December 2025

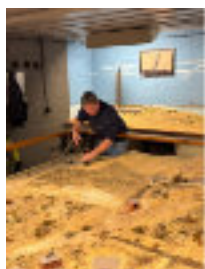
Het plein voor de garage werd vandaag opgekuist en gefatsoeneerd. Houten palen werden netjes in een frame gezet, de grote compressor is vervangen en uit de regenwaterafvoerput werd een bult bladeren verwijderd.

Camping Landzicht heeft gezorgd voor verse houtsnippers. Deze worden gebruikt om de fietsenstalling weer netjes te maken.

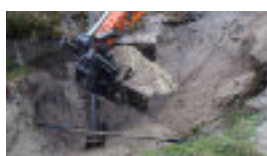
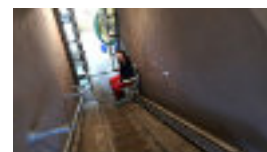
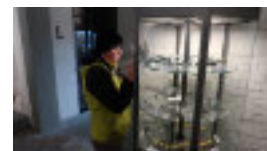

Merel is bezig in de aggregaat bunker om de info over de vliegtuigen weer eens bij te werken. De kaartjes die bij de vliegtuigjes staan zijn o.a. voorzien van ons nieuwe logo.

In de Bertha bunker is men nog steeds bezig met het schoonmaken en repareren van de maquette.

Tijdens de schoonmaakbeurt van de aggregaat bunker wordt gelijk de werking van de traplift getest. Hij moet ff op gang komen, maar uiteindelijk functioneert het weer zoals het hoort.

Bij de G17 levensmiddelen bunker zijn de gaten onder in de gevel gedicht en van een bovengrondse doorvoer voorzien. De enorme gaten kunnen weer dichtgegooid worden.

De grote tafels die voor de bunker Berghof staan, worden weer opgeborgen in de winteropslag.

Uit de G68 bunker is vorige week heel veel los beton verwijderd en er kan nu eindelijk op zoek worden gegaan naar een trap die onder het zand moet zijn verstopt. De eerste trede wordt ontdekt.

Op vrijdag 12 december heeft de prijsuitreiking plaatsgevonden van de Erfgoedvrijwilligersprijs 2025 in Den Haag. Onze Stichting was doorgedrongen tot de finale. Een aantal vrijwilligers zijn naar Den Haag gereisd om deze prijsuitreiking bij te wonen. Helaas zijn we niet in de prijzen gevallen, maar we waren trots dat we uit totaal 125 inzendingen het geschopt hebben tot de finale.

Deze week een hele rustige week op Terschelling, dus ook op de Tigerstelling. De dag na het IJsfest op Terschelling waren er op de zaterdagmorgen niet veel vrijwilligers werkzaam op de stelling. Onze huisfotograaf was in Den Haag, dus geen foto's van de werkzaamheden op de Tigerstelling.

Deze zaterdag een hele mistige dag op Terschelling. Het heet niet voor niks de "donkere dagen voor kerst"

Lasse, een oud vrijwilliger en oud-leerling van de Zeevaartschool was een lang weekend op Terschelling, dus werd er een bezoek gebracht aan de Tigerstelling. Ook Arjan is weer van de partij en dan weet je dat er aan het einde van de ochtend weer alle trappen van de bunkers er weer picobello uitzien.

Het buitenzitseizoen is nu echt voorbij, dus het laatste terrasmeubilair gaat in de winteropslag.

In de G17 wordt de elektrische installatie geïnstalleerd. Hein is helemaal gelukkig met materiaal dat we van Cor Schuur ontvingen, dat kan gelijk weer gebruikt worden en André verpakt nieuw materiaal in een oude, gerestaureerde verdeelkast en zo komt dat alles perfect van pas.

Bij het uitgraven van de G68 wordt een porseleinen lamp armatuur gevonden. Moet wel eerst een beetje gelijmd worden.

Voor alle vrijwilligers hebben we als blijk van waardering voor het afgelopen jaar een Bunker mok laten maken.

In het net verschenen nummer van het Terschelling Magazine komen vrijwilligers Jaap en Jan aan het woord. Weer een mooi stukje extra PR voor het museum.

Zoals elk jaar worden er op kerstavond kaarsen bij de graven van oorlogsslachtoffers op een aantal begraafplaatsen op Terschelling gezet. Jaap zorgt ervoor dat alles al klaar staat.

Op de begraafplaatsen van Hoorn, Midsland, de oude begraafplaats op West en op de geallieerde begraafplaats aan de Longway worden de kaarsen als een eerbetoon bij de graven van de oorlogsslachtoffers neergezet. Het was op kerstavond een kraakheldere avond met een prachtige sterrenhemel. 80 jaar na de bevrijding, op de Kerstavond, zijn onze gedachten bij hen die gevallen zijn voor onze vrijheid. Zoals elk jaar zijn er een hoop kinderen bij om de kaarsen bij de graven neer te zetten.

Het aantal geplaatste lichtjes wordt elk jaar meer. Voor 2025 staat de teller tot nu toe op 570 locaties, 29569 graven en 283 monumenten. Het Bunkermuseum doet dit nu een aantal jaren, en elk jaar opnieuw is het weer indrukwekkend en waardevol.

Dit is alweer de laatste klusochtend van het jaar 2025. De kerstdagen zijn achter de rug en we gaan zo zachtjes aan naar het nieuwe jaar.

De onderdelen van de Wurzburgradar gaan nu echt achter een gordijn.

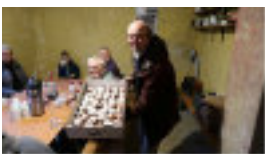

Voor de laatste keer van dit jaar harkt Arjan nog een keer de loopgraven aan. Voor de laatste week van de kerstvakantie ziet dat er weer netjes uit.

De elektrische installatie van de G 17 vordert ook gestaag. Het is nog een spaghetti van kabels, maar dat zeker komt goed.

Bij de G 68, komt stukje bij beetje de trap aan de oostkant van de bunker tevoorschijn. En daar stuit Wesley nog op een bijzondere vondst. Een handgranaat, gelukkig een oefenmodel. Deze kan mooi in de vitrine bij de andere vondsten van Wesley.

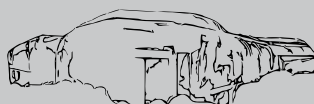

Zo tussen kerst en oud en nieuw trakteert onze jarige penningmeester ons op heerlijke versgebakken oliebolletjes.

De lichtjes die tijdens de kerstdagen op de oorlogsgraven hebben gestaan kunnen weer in de opslag. Het was gelukkig rustig weer en de kaarsen hebben drie nachten en twee dagen onafgebroken gebrand.

Veldpost no. 10 voor onze vrienden en sponsors wordt op dit moment gedrukt en de digitale versie is inmiddels verstuurd naar alle vrienden en donateurs van ons museum.

4. SCHENKINGEN & AANKOPEN

Hieronder een overzicht van gedurende 2025 verworven objecten voor onze collectie

In januari heeft Hille heeft bij duikteam Ecuador een bommenklem van een vliegtuig "opgedoken". Afkomstig uit het IJsselmeer. Die krijgt een plekje in de vliegtuigcrashbunker.

Een bijzonder stukje metaal, afkomstig van de Wasserman Schwer radar. Bij het opblazen van de radartoren werd het weggeslingerd en kwam terecht op de schoot van een inwoner in het dorp West-Terschelling.

Er is door de Stichting weer een nieuw object aangekocht. Het gaat om een camera gemaakt door Siemens en diende aangesloten te worden op het Kommandogerät 40, de afstandsmeter. Het apparaat werd gebruikt in de zwaardere Flak geschutsofstellingen, zoals de 88mm Flak en 10,5cm Flak. Een bijzondere aanwinst.

In maart een aantal schenkingen binnengekomen t.w. een bijzonder kijkertje afkomstig van de Westbatterij, een armatuur van een lamp, een aantal hulzen die mogelijk iets te maken hebben met het schietincident nabij het Hoge Land en een zgn. Peilscheibe van een U-Boot.

Uit een van de bunkers die op dit moment wordt uitgegraven komt zelfs nog een stukje authentiek serviesgoed uit de zandhopen tevoorschijn.

Een vrijwilliger wist weer enkele mooie en bijzondere bodemvondsten te bemachtigen o.a. Duitse muntjes, en een porseleinen lampfitting.

Een aanvulling op de bunkerbibliotheek is deze week afkomstig van Christian König. Van deze auteur die onlangs een artikel over de Udetboje in het Duitse magazine "Flugzeug Classic" publiceerde, ontvingen we nog een tweetal boekwerken van zijn hand. Een boek over het Duitse luchtafweergeschut, "Flak". Op Terschelling stonden verschillende kalibers van het Flak geschut opgesteld, o.a. de 20 mm, de 88 mm en de 105 mm versie. De andere uitgave betreft de historie van de III. Gruppe/Nachtjagdgeschwader 1. Beide uitgaven bevatten veel info en fotomateriaal.

Van Vincent Zwart ontvingen we een bijzondere aluminium emmer, gevonden op de Oostbatterij.

Een originele munitiecontainer, geschonken door dhr. Renee Hilgers. Vanuit Vardø, een vriendschapsgemeente van Terschelling.

Michiel Thieme was wederom op bezoek. Michiel is specialist in het ontwerpen van de kwikdampgelijkrichter. Een elektrisch apparaat voor het omzetten van wisselstroom in gelijkstroom. Hij heeft een nieuw exemplaar geplaatst met een originele Duitse buis. Dit type gelijkrichter, uitgevonden in 1902 door de Amerikaan Peter Cooper Hewitt, werd vooral gebruikt voor het gelijkrichten van wisselstroom bij hoge elektrische spanningen en grote vermogens en om zo ook de zendapparatuur/ motoren van de Wassermann Schwer te draaien en van gelijkstroom te voorzien.

Loes, een van onze vrijwilligers, kwam met een originele Duitse schenkan. Hij komt uit een huis in de Commanderstraat hier op Terschelling. De kan is nog in uitstekende conditie en is weer een mooie aanvulling op de museumcollectie.

Vorig jaar ontving het Bunkermuseum een heel bijzondere aanvulling op haar collectie. Uit handen van de fam. van Brussel, regelmatige Terschelling bezoekers, mochten we een zogenaamde "Wolchow Stok" ontvangen. Uniek, door Duitse soldaten gemaakt houtsnijwerk waarin symboliek uit de oorlogsperiode is terug te vinden zoals vaak afbeeldingen van het ijzeren kruis en de Wehrmacht adelaar. Bijzonder is ook dat deze stok, door de vader van de heer van Brussel in dienst als vrijwilliger bij het Britse leger, is aangetroffen in de woning van de Duitse Rijkscommissaris in Nederland, Seyss-Inquart op landgoed Clingendael in Den Haag. In goed overleg met de schenker is besloten om de stok weer terug te brengen naar de oorspronkelijke locatie. Onze secretaris heeft de stok de afgelopen week naar Den Haag gebracht, waar dhr. van Brussel hem heeft over gedragen aan het Atlantikwall Museum in Den Haag.

Bij de Wache bunker staat sinds deze week een prachtig wachthuisje. De afgelopen winter/voorjaar heeft onze vrijwilliger Jacob dit authentiek kunststukje vakkundig nagebouwd.

Van Christian Koenig uit Duitsland ontvingen we de originele tekst van Dienstvoorschriften voor het Bouwtoezicht van het Duitse Reichsluftfahrtministerium (Generalluftzeugmeister, Ernst Udet) Een soort kwaliteitshandboek voor ontwikkeling, testen en verstrekken van al het materiaal van de Duitse Luftwaffe, waaronder de Udet Boje. Die kan mooi bij alle documentatie over de Udetboje.

Bij het leeggraven van de G68 bunker vindt Wesley nog een huls uit WO2. Een mooie vondst voor Wesley's collectie

We hebben deze week weer een mooie aanvulling geschonken gekregen voor onze collectie. Deze komen uit de verzameling van de eilander familie de Beer. Een aantal bijzondere documenten en een fotoboek met prachtige foto's van Terschelling uit de periode begin mei 1945 t/m de bevrijding op 29 en 30 mei 1945 gemaakt door familie van Nanny de Beer. We gaan kijken of deze documenten en foto's een plek kunnen geven in de expositie.

Piet Bakker van Trip-Hek was onlangs bezig bij de derde keet op het Scherm en vond weer een exemplaar van een paravaan. Hij heeft gelijk naar de stelling gebracht. Zo zie je maar, na een storm komt er nog steeds van alles tevoorschijn.

Van Gerke Witteveen ontvingen we twee kledinghangers, gevonden in een loopgraaf op de Marjostelling. Hier gaan we een mooi plekje voor zoeken.

5. VOORUITBLIK 2026

Terugblik 2025

2025 was een mooi, maar ook intens jaar voor Stichting Bunkerbehoud Terschelling. Met name de nieuwe expositie in het Bezoekerscentrum, de officiële opening van deze expositie, het transport van de Wurzburgradar naar Terschelling, finalist bij de verkiezing van de Erfgoedvrijwilligersprijs 2025 om er maar een paar te noemen, waren mooie momenten voor ons museum. We mogen allemaal trots zijn wat we allemaal hebben bereikt.

Vooruitblik 2026

Van enige rust in 2026 voor ons museum is geen sprake. Hieronder een kort overzicht van de zaken die we gaan oppakken in 2026:

In januari 2026 gaat het bestuur nadenken over een stappenplan voor het project Wurzburgradar. De belangrijkste vraag zal zijn, hoe krijgen we het geld bij elkaar en welk bronnen gaan we daarvoor aanboren;

- Fase 1, de herinrichting van ons Bezoekerscentrum, is zo goed als afgerond. In januari is er nog een evaluatie over dit hele project met Architectenbureau Hofmeijer&Dekker;
- In 2026 gaan we verder met fase 2. Dit behelst de nieuwe inrichting van ons terrein. En dan met name de bordjes op de bunkers met informatie, bunkerroudebordjes en een informatiebord bij het Bezoekerscentrum. Tevens wordt er bij de vleermuisbunker een infobord geplaatst met uitleg over de soort vleermuis die in deze bunker leeft. En dat allemaal in de nieuwe huisstijl;
- Het terrein bij de G68, wat nu nog een bouwput is, moet opnieuw worden ingericht. Een aantal vrijwilligers gaan daar samen met het bestuur over nadenken;
- De monumententuin moet ook worden aangepakt;
- Het bestuur gaat in 2026 nadenken over de invulling van de studiezaal in het Bezoekerscentrum. De vraag is, hoe kunnen we dit evt. toegankelijk maken voor onze bezoekers;
- Het digitaliseren van onze museumstukken gaat ook in 2026 gestaag door;
- Er gaan verdere gesprekken plaatsvinden om van de Tigerstelling en Kaapsduin op West-Terschelling, waar de Wasserman radar heeft gestaan, een Rijksmonument te maken;
- De G18 gaan we gereed maken voor de expositie van de paravanen.

